

Amortizacijski sklad in sklad za samostojno razpolaganje

Trošiti se smejo samo ustvarjena sredstva

Element stabilizacije tržišča

Odlok o uporabi sredstev za samostojno razpolaganje je sprožil razgovor o izvrševanju nekaterih gospodarskih predpisov v gospodarskih organizacijah. Uredništvo »Naše skupnosti« se je obrnilo na predstavnike »Tehno-prometa« in »Industrije motora Rakovica« iz Beograda z vrsto vprašanj. Odgovori, ki jih je dobilo, vsebujejo vrsto zanimivih opažanj. Na vprašanje, ali je delavski svet podjetja seznanjen z odločbo o uporabi sredstev za samostojno razpolaganje in z odločbo o izkoriščanju sredstev amortizacijskega sklada, smo dobili naslednji odgovor:

»Tehno-promet« seznanja delavski svet na njegovih sejah z vsemi računskimi predpisi. O omenjenih odločbah še niso razpravljali, ker je vodstvo podjetja želelo, da jih postavi pred delavski svet potem, ko bo razčistilo nekatere nejasne odredbe v odločbi.

V Rakovici se ves delovni kolektiv seznanja z vsemi važnejšimi predpisi s pomočjo svojega biltena. Ti dve odločbi še nista bili objavljeni v biltenu, ker sta bili izdani šele nedavno. Sicer pa se predpisi ne obravnavajo pred delavskim svetom.

Kaj je sporno...

Po mnenju podjetja so sredstva, ki ob razporeditvi dobička formirajo sklad za samostojno razpolaganje, nezadostna. V Tehno-prometu je bilo v prvem polletju odrejeno za sklad za samostojno razpolaganje 1.719.426 din, medtem ko samo garantni zneski za kredit pri Narodni banki, ki obremenjujejo ta sklad, dosega 13 milijonov dinarjev (ti so pokriti s sredstvi, prenešenimi iz prejšnjega leta). V Rakovici je stanje nekoliko boljše, čeprav so pri 7.210.000 din sredstev za samostojno razpolaganje, ki so jih ustvarili v prvem polletju, izdali za industrijsko šolo in druge potrebe 7.240.000 din.

Po mnenju predstavnika Rakovice ne bi smela članarina za industrijsko zbornico obremenjevati sklada za samostojno razpolaganje, ker so njegova sredstva zelo majhna, toda to odražajo zvezni predpisi za vse primere, kjer ta članarina presega 30.000 din. Predstavniki teh podjetij so prav tako naglasili, da pri njih ni možnosti, da bi se sklad za samostojno razpolaganje uporabil za ustvarjanje sklada obratnih sredstev, kar je po odločbi dovoljeno in kar bi bilo dobro, toda ta sredstva so preveč pičila.

Po prejšnjih predpisih so sli stroški za reprezentanco v breme materialnih stroškov proizvodnje, po novi odločbi pa gredo ti stroški lahko samo v breme sredstev za samostojno razpolaganje.

... in novo?

Predstavniki Rakovice in Tehno-prometa poudarjajo, da so v postopek v zvezi z iz-

koriščanjem sklada za samostojno razpolaganje vnešene nekatere spremembe, ki bodo izboljšale možnosti izkoriščanja tega sklada. Posebna ugodnost je v tem, da se ta sredstva praktično lahko izkoriščajo za vse namene (razen za povečanje plač).

Namesto dosedanje prakse, po kateri je delavski svet lahko v nekaterih primerih prenesel pravico odločanja o uporabi sredstev tega sklada na upravni odbor, pa nova odločba predvideva, da sme vse posamezne odloke o izkoriščanju tega sklada izdajati samo delavski svet.

Doslej so v podjetjih izdajali v poseben sklad samo tista sredstva, ki so bila namenjena za investicije. Po novi odločbi pa bo delavski svet odločal o razdelitvi vseh sredstev za samostojno razpolaganje v posebne sklade. Razen tega bodo v pravila podjetij vnesli tudi dopolnila, ki bodo urejevala uporabo teh skladov. V kolikor ta sredstva za samostojno razpolaganje ne bi bila razporejena v sklade, jih delavski svet podjetja lahko angažira samo kot obratna sredstva.

Na ta način je izdelan strog postopek za izkoriščanje sredstev za samostojno razpolaganje. Banka ali finančna inspekcija lahko zabrani trošenje teh sredstev v primeru, če niso izpolnjeni vsi formalni pogoji (obstoj posebnih skladov, s pravili podjetja regulirana njihova uporaba in odločba delavskega sveta o njihovem izkoriščanju).

Nekoliko zavri trošenje sredstev

Nekateri stroški (primanjkljaj pri brisanju osnovnih sredstev iz inventarja, zamudne obresti, kazni za razne prekrške itd.) gredo obvezno v breme sredstev za samostojno razpolaganje. Vsi ostali stroški se lahko izplačujejo iz teh sredstev samo po sklepu delavskega sveta in to samo po odobritvi sklepnega računa (razen v letu 1955, ko se lahko uporabijo po odobritvi trimesečnih obračunov). Sem spadajo izdatki za izgradnjo stanovanj, za kulturno in strokovno izobraževanje kadrov, za povečanje rezervnega sklada itd. To pomeni, da se ta sredstva lahko uporabljajo le, če so za podjetje dokončno realizirana in če se uporabljajo nekoliko počasneje v skladu s strogimi formalnostmi.

Na to se navezuje tudi odločba o načinu izkoriščanja sredstev amortizacijskega sklada. Delavski svet je pristojen, da odloča o vsakem izdajanju amortizacijskega sklada za zamenjavo osnovnih sredstev. Stroški za vzdrževanje osnovnih sredstev pa spadajo (če to sklene delavski svet) v pristojnost upravnega odbora. Delavski svet in upravni odbor lahko izdajata odločbe o izkoriščanju amortizacijskega sklada samo na predlog strokovne komisije podjetja.

S tem se precizira in učvr-

štuje postopek v zvezi z izkoriščanjem amortizacijskega sklada, čigar sredstva se na podlagi odločbe tudi lahko izdajajo le po odobritvi sklepnega računa (letos izjemoma tudi po odobritvi trimesečnih obračunov).

Kakor pripominjajo podjetja, bi ta odločba lahko povzročila nekatere težave tistim gospodarskim organizacijam, ki so začele z zamenjavo osnovnih sredstev pred izdajo odločbe. To pa zaradi tega, ker odločba časovno zaustavlja uporabljanje sredstev amortizacijskega sklada do odobritve trimesečnega obračuna. Po mnenju podjetij to lahko ovira tudi zamenjavo osnovnih sredstev v primerih nujne potrebe za zamenjavo nekega stroja.

Ena in druga odločba preprečuje neplansko, oziroma odvečno uporabljanje sredstev sklada za samostojno razpolaganje, oziroma amortizacijskega sklada. Zmanjšano uporabljanje sredstev, ki ga s tem dosežemo, pa prispeva k stabilizaciji tržišča in lahko samo koristi podjetjem in gospodarstvu v celoti.

Sklep

Prvič: Ni dovolj samo z biltenom seznanjati delovni kolektiv z nekim predpisom, čeprav to ni slaba stvar. Neobhodno potrebno je seznaniti delavski svet z vsemi važnejšimi predpisi, predvsem s tistimi, ki določajo pravice in obveznosti delavskih svetov. Najboljše je kombinirati oba načina: ustni in pismeni s pomočjo biltena.

Drugič: Stroški za reprezentanco nedvomno spadajo v breme sredstev za samostojno razpolaganje, čeprav podjetja menijo, da to v odločbi ni dovolj jasno postavljeno. Ti stroški v letu 1955 nikakor niso mogli obremenjevati materialnih stroškov, ker bi to že moralo biti jasno, odkar je stopila v veljavo »Odločba o razdelitvi skupnega dohodka« (čl. 18). Odločba pravi, da gredo lahko stroški za reprezentanco samo na račun sredstev za samostojno razpolaganje in to zaradi tega, ker takšni stroški niso nujni, toda če že so, tedaj gredo lahko samo v breme omenjenih sredstev.

Tretjič: Ne glede na to ali so ta sredstva velika ali majhna (glede na podjetje v celoti so vsekakor dokaj velika), je treba ustvarjati sklad obratnih sredstev in to počasi ter postopoma. Ni prav, če podjetja razpravljajo o obratnih sredstvih samo tedaj, kadar lahko vložijo vanje velika sredstva naenkrat.

Četrtyč: Po nedavni odločbi zveznega izvršnega sveta obremenjuje članarina za strokovna združenja (za zdaj so obsežena samo industrijska združenja) materialne stroške.

Petič: Težave v zvezi z uporabo amortizacijskega sklada v nujnih primerih nastajajo zato, ker podjetja ne predvidevajo pravočasne nadomestitve osnovnih sredstev. Treba je že vnaprej izvršiti komisijske preglede, nato dati pred-

log delavskemu svetu in končno naročiti in dejansko izvršiti zamenjavo. Odločbe o amortizacijskem skladu ni treba razumeti v tem smislu, da je treba čakati, dokler se stroj ne ustavi zaradi izrabljenosti in šele potem izvršiti zamenjavo (res je sicer, da ponekod zaradi nepredvideno nastale neuporabnosti stroja nastanejo težave, vendar da v takih primerih lahko delavski svet podjetja direktorju splošno po-

oblastilo). Zamenjavo je treba izvršiti pravočasno, toda na osnovi opravljene postopka, da ne bi prišlo do nepravilne splošne uporabe sredstev amortizacijskega sklada za nove objekte, ki nimajo zamenjavo ničesar skupnega. In končno se »zamenjava« ne sme pojmovati dobesedno, tako daleč, da ne bi smeli povečati kapacitete zamenjanega stroja, ali da bi mislili, da mora biti stroj popolnoma enak. N. B.

Poizkusna proizvodnja traja šest mesecev

Ves dobiček ostane podjetju

Iz razgovora s predstavnikom Tovarne kablov v Svetozarevu smo zvedeli, da je bila odločba o poskusni proizvodnji gospodarskih organizacij ugodno sprejeta.

Pred izdajo te odločbe, je poudaril predstavnik tovarne, smo morali od tajništva za gospodarstvo Zveznega izvršnega sveta vedno zahtevati roke za poskusno proizvodnjo. Vprašanje razdelitve dobička pa sploh ni bilo urejeno.

Odločba o poskusni proizvodnji gospodarskih organizacij je ta vprašanja uredila na ta način, da je za trajanje poskusne proizvodnje gospodarske organizacije, podjetja, obrata ali oddelka odredila do šestih mesecev (kmetijskim organizacijam pa na tri leta). Ves dobiček, ki se ustvari za časa poskusne proizvodnje, je oproščen obdavčenja in udeležbe okraja

oziroma občine, tako da ostane v polnem znesku gospodarski organizaciji, ki ga je ustvarila.

V tovarni kablov v Svetozarevu, ki ima večje število obratov v poskusni proizvodnji, poudarjajo, da odločba stimulira podjetje za boljšo organizacijo proizvodnje. Ves dobiček, ki ga ustvari podjetje, zadržuje za samostojno razpolaganje, pa mu gre zato v račun, da s prihranki materiala in boljšo organizacijo ustvarja večji dobiček.

Z uredbo je urejeno tudi vprašanje investicijskih kreditov, ki se dajejo skupno s krediti za stalna obratna sredstva iz istih virov. S tem je omogočeno, da investitorji in gospodarske organizacije v poskusni proizvodnji pravočasno preskrbijo potrebna sredstva, kar bo pripomoglo, da bodo investicije bolj učinkovite in odnosi znotraj gospodarske organizacije bolj jasni.

REORGANIZACIJA LJUDSKIH ODBOROV

Proračuni in plani ljudskih odborov ostanejo v veljavi

Uredba o izvajanju družbenih planov in proračunov okrajev in občin v letu 1955 je postavila načela in odredila podrobnosti glede izvajanja teh planov in proračunov v času od reorganizacije ljudskih odborov pa do konca leta. Ekonomске instrumente, ki zadevajo gospodarske organizacije, lahko po tej uredbi spremeni samo tista teritorialna enota, ki jih je izdala in to v soglasju z republikim izvršnim svetom. Potemtakem ostanejo vsi ekonomski instrumenti tudi nadalje stabilni. Razen tega so vsem

ustanovam zagotovljeni izdatki, ki so bili poprej ugotovljeni, in se bodo na ta način novi proračuni v glavnem nanašali na izdatke ožjega aparata ljudskega odbora in na sam ljudski odbor.

Ureditev planov in proračunov dejansko pomeni zagotovitev nemotenege dela v gospodarskih organizacijah in ustanovah kljub reorganizaciji ljudskih odborov. Za ljudske odbore pa pomen ta ureditev pravne norme, s katerimi se zagotavlja finančni red poslovanja in s tem v precejšnji meri tudi red v jugoslovanskem proračunskem financiranju.

Dvig proizvodnosti dela v industriji Zagreba

V Zagrebu zaposluje 135 industrijskih podjetij nekaj več kakor 49.000 delavcev. To je v primeri z lanskim letom za 3 odstotke več. Toda proizvodnja je rasla za nad 8 odstotkov v primeri s prvim polletjem lanskega leta. Čeprav odnos števila zaposlenega osebja in proizvodnje ne more biti edino merilo proizvodnosti dela, le-to lahko z zadostno gotovostjo kaže smer gibanja proizvodnosti. Jasno je, da produktivnost dela v industrijskih podjetjih Zagreba raste, kakor tudi v večini podjetij v državi. To je deloma rezultat modernizacije strojnega parka, deloma boljše izkoriščanja kapacitet in pa boljše

BA», »Goran«, »Elka«, »Hromos«, v Tovarni papirja in druge.

Glede na sedanje gibanje proizvodnje je pričakovati, da bo industrija v Zagrebu v letošnjem letu povečala obseg proizvodnje za okrog 13 odstotkov. Organizacije dela in pravilnejša izkoriščanja delovne sile.

Tovarna cementa »Sioboda« je na primer potem, ko je vložila precejšnja sredstva za razširjenje in modernizacijo kapacitet, povečala proizvodnjo za okrog 17 odstotkov, število zaposlenih delavcev pa samo za 6 odstotkov.

Tovarna »Franke« je povečala proizvodnjo za več kot 30 odstotkov s istim številom zaposlenih delavcev. V Tovarni pohištva je za 9 odstotkov večje število delovne moči povečalo proizvodnjo za 45 odstotkov. Podobno je v podjetjih »ME-

Uredništvo in uprava »Naše skupnosti«, Beograd, Dečanska 35/IV., telefon 20-118. Glavni urednik Ljubisav Marković. — Tiska Časopisno-založniško podjetje »Slovenski poročevalec«. — Za tisk odgovoren Franc Pleval.